Селва Бакр:

НЕСРЕЋАН СЛУЧАЈ

(Политика, недеља, 9. јул 2000.)

Директор фабрике за производњу дугмади и шиваћег прибора подиже телефонску слушалицу и позва своју кућу јављајући супрузи да му спреми одело за сахране, јер ће предвече ићи да изјави једно саучешће.

Одмах затим позва и своју другу супругу. Удели јој два овештала комплимента, а затим наложи да откаже резервације за представу на коју је требало да иду те вечери. Како њен положај иноче беше донекле осетљив, он јој, да је успокоји, саопшти да мора ићи да изјави саучешће поводом смрти Фатима-хануме Зазе, мајке бившег директора исте фабрике, који је и њему био претпостављени до пре неколико година, све док се није пензионисао.

Током тога дана оператери на јавним телефонским централама изгубили су поприлично времена дајући везе за телефонске разговоре поводом смрти Фатима-хануме Зазе. Намештеници у цвећарама поломили су вратове више од хиљаду ружа и других цветова да би од њих направили отмене венце, украшене широким љубичастим пантљикама, које су, сагласно жељама господе која то беше платила, послали у шатру под којом ће се изјављивати саучешће због смрти Фатима-хануме Зазе.

Уредници огласних рубрика трију дневних листова који свакодневно извештавају грађанство о свему и свачему, добише текстове плаћених читуља у којима се – уз многе друге изразе што од претераног рабљења беху већ сасвим изгубили срцепарателну моћ – исказују особита туга и жалост због смрти или посестриме, или помајке, или сестре од стрица, или стрине тог и тог, г-ђе Зазе; у потпису су били те директор ове или оне фирме, те председник овог или оног управног одбора, те генерал-мајор тај и тај, итд.

Вест је имала знатног дејства на многим местима широм земље. Тако, на пример, једна истакнута личност у владајућој партији нађе у обавези одласка на изјављивање саучешћа због смрти Фатима-хануме Зазе згодну прилику да избегне одлазак на један јавни скуп где је требало да се дискутује о политици њене партије с освртом на проблем јавног снабдевања. На другој страни, један велики адвокат извини се, из истог разлога, своме клијенту (чији случај беше већ изгубио на суду) што га те вечери не може примити.

Но, ако су ови примери били у неку руку негативни, ваља рећи да је у целој ствари било и много тога позитивног. Тако је, рецимо, један мали шеф одсека у некој државној установи стао размишљати да замоли сина Фатима-хануме Зазе, с којим је радио у истој установи читавих двадесет година, да му испослује да кћер, која је управо завршила факултет, запосли у којем било државном предузећу или установи, у неком од сектора које држе његови рођаци и познаници. Директор фабрике течних детерџената пак, који је поменутог сина добро познавао из *Златног пауна*, једног од оних одличних клубова у којима се састаје друштвени крем, био је, у рано јутро, забављен послом на који и цар иде пешке и при томе читао новине, кад у рубрици о несрећама наиђе на неочекивану вест. Он се врло ражалости сазнавши да је једна тако богата жена каква је Фатима ханум Заза умрла тако ужасном смрћу; но, то му није сметало да се досети да ће њен син, који се својевремено изговарао да није финансијски способан, сада наследити грдну имовину, па је то прилика да му он наново понуди ортаклук у предузећу за специјалне хемикалије које покушава да оснује.

Све до вечери ствари су текле уобичајеним током. Секретари директора, ситни чиновници и послужитељи по надлештвима, који беху добили задатак да се хитно распитају где ће се и у колико сати одржати скуп за изјављивање саучешћа родбини, добише – сви скупа – један те исти и као издекламован одговор, који им је углавном саопштавала лично Фатима-ханум Заза, кад год би се нашла у близини телефона. С пијететом би одговарала „Бог ти дао живота и здравља! Саучешће је вечерас у Принчевској џамији. Жив ми ти био!“ и потом лагано спуштала слушалицу.

Кад је директор фабрике за дугмад и шивећи прибор предвече стигао до шатре за саучешћа што беше подигнута украј Принчевске џамије, није затекао никога од покојничине фамилије кога би препознао: ни сина, свога доскорашњег шефа, нити икога од његових синова које је добро познавао. Он мирно седе и, колико је било у његовој моћи, слушао је куранска молепствија. Иста ствар догодила се и свима другима који се беху ангажовали још од јутра и похитали да пошаљу венце с тужним речима исписаним на брокатним тракама и наредили својим потчињенима да телефоном сазнају детаље вечерњег програма. Достојанствено су излазили из својих лимузина и прилазили шатри подигнутој поред џамије; пошто би на великом плакату прочитали име покојника и открили да то уопште није Фатима-ханум Заза, било их је стид да се само окрену и оду, па су улазили под шатру, где су чтеци читали молитве из Курана и где су скрушено седели ожалошћени чланови породице покојника.

Кад директор фабрике детерџената, за кога би се могло рећи да није претерано стрпљив човек, угледа директора фабрике за дугмад и шивећи прибор с којим је био заједно у Америци као докторант, не успе да се суздржи, већ му приђе сав пометен, седе крај њега и запита: „Јеси ли видео покојничиног сина?“

Директор фабрике дугмади одмахну главом и признаде да га није приметио као, уосталом, ни ма кога другог од покојничиних рођака од којих многе познаје; додаде да ни на улазу не стоји покојничино име, као што се може јасно видети.

Чувши те речи, члан *Златног пауна* не могаде се више контролисати, већ скочи на ноге и изиђе, а потом нареди своме шоферу да тражи неку другу принчевску џамију у том крају града, или ма коју другу џамију поред које стоји шатра за саучешћа. Како стари шофер није успео да нађе ништа слично и како му лутање по граду беше додијало, предложи газди да он телефонира кући Фатима-хануме Зазе и поново се распита. Овога пута јави се служавка, која најпре примети да је незгодно да се телефонира у то доба, а онда се запрепасти чувши сулудо питање где се – али тачно – изјављује саучешће због смрти њене госпође. Како је била тупава и брзоплета, и у огромној глави имала мозак пилета, она пожури да опсује саговорника на другом крају жице (био је то шофер) и залупи му слушалицу, а затим се узе вајкати што су се људи толико избезобразили да чак и на овакав начин, телефоном, узнемиравају ближње.

Бес у глави члана *Златног пауна* беше достигао врхунац, а исто тако и глад у његовом желуцу, те нареди шоферу да се запути у ресторан једног великог хотела где је чешће вечеравао, посматрајући како се у ритму музике њишу бедра једне смеђокосе играчице.

Сви су били у недоумици. Ситуација је изгледала више него чудна и савршено неразумљива, па је цели тај догађај био и окосница многих прича и разговора те ноћи, кога са супругом, кога, током вечери, с љубавницом. Услед, дакле, целе те гужве и халабуке, после свих тумачења и анализа, Фатима-ханума Заза усели се, те ноћи, и у њихове снове.

Директор фабрике дугмади сањао је да покојница отвара у његовој фабрици нову производну линију, изграђену у складу с новом политиком отварања. Загледала је луксузну дугмад израђену од рафиниране стаклене масе и вештачких дијаманата, док је он давао изјаве новинарима објављујући да је ова нова линија изграђена нарочито за то да би се задовољиле потребе за дугмадима на простонародним спаваћицама и гелабијама које носе сељаци и житељи Горњег Египта, и то тако да на сваког грађанина дође по педесет дугмади годишње. Фатима-ханума Заза пресекла је свечану траку (која је зачудо била љубичасте боје), а затим прогута једно крупно дугме и умало се не угуши; њега ово нагна да се баци на њу, изврне је наглавачке као кад се сади струк лука, а затим позове и остале званице да му се придруже и ударају је шакама по леђима не би ли повратила оно што је прогутала.

Члан *Златног пауна*, међутим, сањао је да је срео Фатима-хануму Зазу на путу и почео је заводити, па је она, после извесног оклевања, прихватила његов позив да вечерају заједно у ресторану хотела с пет звездица (у којем је он заиста вечерао који сат раније). Док су плесали уз звуке сентименталне музике, под пригушеним светлима, он је јако уштину за ухо и припрети јој да ће јој потпуно откинути ухо ако му не преда све паре које има уза се; на то је она стала јецати, али узалуд – нико јој није поклањао пажњу, јер је свак мислио да су то уздаси уживања у стварима које се, нормално, дешавају под таквим пригушеним светлима.

Ови снови, у ствари, не беху крај приче, која се наредног јутра још више искомпликовала. Само што директор фабрике дугмади стиже у свој кабинет, сав обложен кожом, и пре него што ће и притиснути дугме звона које му беше надохват руке да наручи своју јутарњу кафу и прочита у новинама своје име, одштампано крупним словима изнад вести да је изјавио саучешће поводом смрти Фатима-хануме Зазе, кадли телефон испред њега горљиво зазвони неколико пута. На другој страни био је бивши директор завода, син исте Фатиме. Глас му је био узрујан и врло срдит, кад га, уместо да му назове добро јутро, препаде речима: „Какве су то будалаштине? И како можеш да будеш тако безобразан! Шта ти још хоћеш? Ја сам теби једном за свагда оставио фабрику, сад ти остави мене на миру, буразеру!“ После тога силовито залупи слушалицу, као да песницом удара право у нос дугмарског директора, који је – можда због нарави посла којим се бавио – и изгледао некако попут округлог дугмета, с две рупице.

Током тога дана оператери на јавним телефонским централама имали су опет пуне руке посла дајући сину Фатима-хануме Зазе везу са свима који беху објавили у новинама своје саучешће. Операција се окончала прекором упућеним г. Златном Пауну. Но, с обзиром на братственички однос свих чланова *Златног пауна*, као и на строга интерна правила тога клуба, који је, заправо, огранак једног међународног клуба с филијалама у свим крајевима света, тиха срџба Фатима-хануминог сина даде прилику ономе другом да пружи објашњење. Он нагласи да је његова секретарица претходног јутра звала кућу и тако сазнала тачно време скупа за изјаве саучешћа. Затим исприча како је сам био зачуђен што није нашао њега на скупу и једино му, дабоме, не исприча ништа за онај сан. Тако се цела ствар почела полагано разјашњавати.

Један комшија из Фатима-ханумине зграде беше умро и она је, с наивношћу људи замаклих у осамдесете године, мислила да се телефонски позиви односе на умрлог суседа, који, дакако, није носио име Заза; крајње сталожено је одговарала свима који су се распитивали и упућивала их на место где ће се одржати скуп за изјављивање саучешћа. Овде се син мало умири, а сутрадан оне

троје новине донеше оглас од неколико редова под насловом *Објашњење*, који је гласио: „Према обавештењу које нам је дао г. др Ифет Заза, његова мајка, госпођа Фатима Заза, осећа се добро и није јој се догодила никаква несрећа; вест која се појавила тог и тог дана у рубрици *Удеси* није повезана с њоме ни на који начин.“

А сама вест која беше објављена у рубрици *Удеси* онога дана, гласила је овако: „Стара госпођа по имену Фатима Заза настрадала је под точковима комуналног камиона-цистерне који је налетео на њу великом брзином, тако да је смрт наступила тренутно; удес је оквалификован као несрећан случај, јер је старица боловала од запаљења рожњаче и била изузетно слабог вида. Истражни судија издао је налог за укоп.“

С арапског превео Српко Лештарић

Селва Бекр (Каиро, 1950) позната је као писац, филмски критичар, новинар и борац за права жене. Пише лаким језиком с примесама народног говора.
Главна дела: *Зејнат на председниковој сахрани, Атијин маузолеј, О души која је постепено крадена, Златна кочија не пење се у небо, Како сељанка меси тесто, Опис славуја, Ел-Башмури.*